

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Civilni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2016:II.IPS.32.2015

Evidenčna številka: VS0018457

Datum odločbe: 02.06.2016

Opravična številka II.stopnje: VSM I Cp 421/2014

Senat: Anton Frantar (preds.), Janez Vlaj (poroč.), dr. Ana Božič Penko, dr. Mateja Končina Peternel, mag. Rudi Štravs

Področje: PRAVO VREDNOSTNIH PAPIRJEV

Institut: menica - podpis trasanta - aval - original menice - veljavnost menice - bistvene sestavine menice - ničnost menice - solidarnost meničnega poroštva - fotokopija menične listine

Zveza: ZM člen 31, 46, 107, 108. ZIZ člen 15, 23, 62. ZPP člen 431, 437, 442.

Jedro

Glede veljavnosti menice zadošča, da je na menici podpis trasanta, ne glede na to ali je ta podpis resničen ali ne, zato je revizijski očitke, da bi bila zaradi morebitno nepravilnega podpisa trasanta menica nična, zmoten.

Izrek

Revizija se zavrne.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je odločilo, da sklep o izvršbi Okrajnega sodišča v Ljubljani opr. št. VL 190906/2012 z dne 10. 12. 2012 ostane v veljavi v delu, s katerim je bilo dolžniku, sedaj tožencu, naloženo, da v roku treh dni po vročitvi sklepa o izvršbi poravnava upniku, sedaj tožnici, glavnico v višini 191.797,48 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 3. 11. 2012 dalje (točka I. izreka) in pravdne stroške (točka II. izreka). S sklepom o popravilu sodbe z dne 3. 2. 2014 pa je sodišče popravilo izrek sodbe tako, da je znesek 191.797,48 EUR nadomestilo z zneskom 161.797,48 EUR.

2. Sodišče druge stopnje je pritožbo toženca zavrnilo ter potrdilo sodbo sodišča prve stopnje.

Navedbe revidenta

3. Toženec je zoper pravnomočno sodbo vložil revizijo iz razlogov zmotne uporabe materialnega prava in bistvenih kršitev določb pravnega postopka. Bistvena kršitev določb pravnega postopka je po njegovem mnenju storjena s tem, ker sodišče prve stopnje ni dokazno ocenilo same menice, kar je uveljavljal kot pritožbeni razlog. Na ničnost menice mora sodišče paziti po uradni dolžnosti, zato je zmotno naziranje pritožbenega sodišča, da so toženčeve navedbe v tej smeri (neveljaven podpis izdajatelja menice ter avalista) predstavljale nedovoljeno pritožbeno novoto. Podredno navaja, da bi morala tožnica zatrjevati in dokazati, da meničnega dolga ni mogla izterjati od glavnega meničnega zavezanca. Argumentira zakaj meni, da je pritožbeno sodišče zmotno presodilo pomen dejstva, da menica ni bila predložena v originalu. Predlaga, da Vrhovno sodišče reviziji ugotovi in sodbi sodišč druge in prve stopnje spremeni tako, da tožbeni zahtevek v celoti zavrne, podredno pa, da sodbi sodišč druge in prve stopnje razveljavi in vrne zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje.

4. Sodišče je revizijo vročilo nasprotni stranki, ki je nanjo odgovorila in predlagala njeno zavrnitev. Stroškov ni priglasila.

5. Revizija ni utemeljena.

6. Sodišče prve stopnje je na podlagi rezultatov izvedenega dokaznega postopka zaključilo, da je toženec menico podpisal kot avalist in da ni sodeloval pri podpisu dodatkov k pogodbi o kratkoročnem gotovinskem posojilu. Ugotovilo je, da iz pogodbe, sklenjene med N. in B. B. p. št. 2438/57 z dne 11. 3. 2002, izhaja, da bo posojilo po tej pogodbi zavarovano z bianco osebnimi menicami z menično izjavo in podpisom avalista. Iz menične izjave št. 20/02 pa izhaja, da je kot avalist za trasanta pristopil k meničnemu jamstvu tudi C. C., pri čemer iz same menične izjave izhaja, da se daje za zavarovanje denarne terjatve banke iz naslova pogodbe o kratkoročnem posojilu št. 2438/57 v znesku 26 milijonov SIT s pripadki in vseh nadaljnjih pogodb, sklenjenih med banko in dolžnikom, v katerih bo navedena številka te menične izjave. V pooblastilu za izpolnitev menice pa je banki dano pooblastilo za izpolnitev menice s klavzulo brez protesta, do višine zapadlih in neporavnanih obveznosti iz navedene pogodbe. Iz dodatka k pogodbi o kratkoročnem kreditu št. 2438/57 (št. dodatka 1/2003) z dne 10. 10. 2003 pa izhaja, da se navedeni dodatek nanaša tudi na zavarovanje z dvema bianco menicama z menično izjavo št. 20/02. Enako izhaja tudi iz dodatka št. 2/2004 k pogodbi o kratkoročnem kreditu št. 2438/57 z dne 11. 03. 2002.

7. Zakon o menici (v nadaljevanju ZM) v 108. členu določa, da listina, v kateri ne bi bilo katere koli izmed sestavin, naštetih v 107. členu ZM (med drugim tudi podpisa izdajatelja menice), ne velja za lastno menico, razen v primerih, ki so določeni v naslednjih odstavkih. Iz predložene menice (A6) izhaja, da se podpis izdajatelja na menici nahaja. Z vidika podpisovanja trasanta je treba ločiti pomen podpisa. Podpis je tako pomemben zaradi 1) pravne veljavnosti menice kot vrednostnega papirja in zaradi 2) jamstva oziroma odgovornosti za akcept in plačilo menice. Glede veljavnosti menice zadošča, da je na menici podpis trasanta, ne glede na to ali je ta podpis resničen ali ne, zato je revizijski očitok, da bi bila zaradi morebitno nepravilnega podpisa trasanta menica nična, zmoten.(1) V 7. členu ZM je namreč določeno, da čeprav so na menici podpisi oseb, ki so nesposobne, da se menično zavezujejo, ali lažni podpisi, ali podpisi izmišljenih oseb, ali podpisi, ki iz katerega koli drugega razloga ne zavezujejo oseb, ki so podpisale menico, ali ki je v njihovem imenu menica podpisana, to ne vpliva na zavezo ostalih podpisnikov. Revidentu pa je bilo tudi v okviru njegovih pritožbenih navedb že pojasnjeno, da predložena menica vsebuje vse potrebne sestavine in izpolnjuje vse obličnostne zahteve, ki so pogoj za njeno veljavnost (glej 10. točko obrazložitve sodbe sodišča druge stopnje).

8. Glede na to, da sta sodišči druge in prve stopnje ugotovili, da je toženec menico podpisal kot avalist,

njegovo morebitno pravočasno sklicevanje na neperfektnost podpisa (da je zapisan le njegov priimek in ne tudi ime) ne bi pripeljalo do drugačne materialnopravne odločitve v tej zadevi.(2) Tudi iz menične izjave št. 20/02 (A4) nedvomno izhaja, da se podpisa trasanta in podpisa avalista ujemata s podpisi na sami menici.

9. V času sprožitve izvršilnega postopka veljavni Zakon o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 51/1998 do 17/2013 - odl US; v nadaljevanju ZIZ) vprašanja, ali mora upnik predložiti menico v originalu ali v kopiji, izrecno ni urejal. Če tega vprašanja sploh ne bi urejal, bi bilo treba na podlagi 15. člena ZIZ uporabiti določbe Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP). Slednji ureja med posebnimi postopki v 29. poglavju podoben postopek, kot je izvršba na podlagi verodostojne listine, in sicer postopek za izdajo plačilnega naloga. Za tak postopek pa prvi odstavek 431. člena ZPP določa, da je treba predložiti verodostojno listino (med katerimi navaja tudi menico) v izvorniku ali v overjenem prepisu.

10. Tožeča stranka je predlogu za izvršbo na podlagi verodostojne listine v smislu 23. člena ZIZ dejansko predložila fotokopijo menice. Dolžnik oziroma sedaj toženec v ugovoru zoper sklep o izvršbi temu ni ugovarjal. Postopek je po 62. členu ZIZ prešel v pravdni postopek kot pri ugovoru zoper plačilni nalog. V pravnem postopku toženec fotokopije menice ni problematiziral, ta očitke je prvič navedel v pritožbi. Revizijsko sodišče sodi, da stališče sodišča druge stopnje, da ni nujno, da je menica predložena v originalu ob vložitvi predloga za izvršbo, češ da gre le za formalno pomanjkljivost, ki se lahko popravi s pozivom na predložitev originala menice, ni pravilno. Revizijsko sodišče ugotavlja, da 23. člen ZIZ ureja le vprašanje, kaj je verodostojna listina, ne ureja pa vprašanja, kakšni so pogoji za upoštevnost predložitve fotokopije verodostojne listine. To vprašanje ureja 431. člen ZPP, ki obravnava izdajo plačilnega naloga na podlagi verodostojne listine kot dokazila, ki izražajo visoko stopnjo verjetnosti, da terjatev obstaja. Pri tem je pojem verodostojne listine iz 23. člena ZIZ izenačen s pojmom verodostojne listine po 431. členu ZPP. Prvi odstavek slednjega pa določa, da je treba tožbi priložiti verodostojno listino (tako tudi menico) v izvorniku ali overjenem prepisu. V skladu s 15. členom ZIZ je zato potrebno tudi v postopku izvršbe na podlagi verodostojne listine smiselno uporabiti določbo prvega odstavka 431. člena ZPP in predlogu priložiti listino v izvorniku (ali overjenem prepisu) in navadna fotokopija ni ustrezna.

11. Vendar je treba v obravnavanem primeru upoštevati, da dolžnik (toženec) v ugovoru zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine ni zatrjeval neustreznosti listine, tako da se je postopek po drugem odstavku 62. člena ZIZ nadaljeval v pravdi kot pri ugovoru zoper plačilni nalog in so se torej v nadaljnjem postopku uporabljale določbe 431. do 442. člena ZPP. Ko je toženec prvič v pritožbenem postopku navedel, da ni bil priložen izvornik verodostojne listine, je smiselno zatrjeval, da ni bilo zakonskih pogojev za izdajo plačilnega naloga v smislu prvega odstavka 437. člena ZPP. Ta določa, da sodišče na ugovor, da ni bilo zakonskih pogojev za izdajo plačilnega naloga (ali sklepa o izvršbi) razveljavi plačilni nalog in nato obravnava glavno stvar v rednem pravnem postopku. Tako je storilo tudi prvostopenjsko sodišče, ki je zadevo obravnavalo kot v rednem pravnem postopku po vseh procesnih pravilih in upošteva ugovore, ki jih je toženec podal tekom pravnega postopka. Pri tem je odločilo o plačilni obveznosti toženca. Po presoji revizijskega sodišča bi dejstvo, da menica ni bila predložena v izvorniku ali overjenem prepisu, lahko predstavljalo relativno kršitev določb pravnega postopka po prvem odstavku 339. člena ZPP v zvezi s prvim odstavkom 437. člena ZPP, kar pa revizija ne uveljavlja in ne navaja, kako bi neuporaba prvega odstavka 437. člena ZPP lahko vplivala na zakonitost in pravilnost sodbe.(3) Hipotetična situacija (zloraba menice), kar navaja revident, ne terja spremembe pravnega materialnopravnega stališča v tem sporu, da je revident menični dolžnik, ker določbe menične, obligacijskega in izvršilnega prava predvidevajo ugovore in postopek, s čimer je menični dolžnik zaščiten pred zahtevo po večkratnem poplačilu istega (meničnega) dolga.

12. Revidentu je tudi pojasniti, da prvi odstavek 31. člena in 46. člen ZM določata solidarno naravo

meničnega poročstva, kar pomeni, da upnik ni dolžan najprej dolga terjati od glavnega meničnega zavezanca, ampak lahko upnik zahteva njeno izpolnitev od katerega koli meničnega zavezanca, dokler obveznost ni popolnoma izpolnjena.(4)

13. Ker zatrjevani revizijski razlogi niso podani, je revizijsko sodišče revizijo toženca v skladu z določbo 378. člena ZPP zavrnilo.

---,---

Op. št. (1): Komentar Zakona o menici (GV Založba, Ljubljana 2001, str. 69) navaja, da bi bila menica neveljavna samo, če bi bil na njej podpis, iz katerega ne bi bilo mogoče na prvi videz ugotoviti, da gre za podpis fizične ali pravne osebe.

Op. št. (2): Takšno stališče je zastopano tudi v tuji literaturi. Glej Baumbach/Hefermehl/Casper, Wechselgesetz, Scheckgesetz, 23. Auflage, München 2008, str. 99 in Peter Bülow, Wechselgesetz, 5. Auflage, München 2013, str. 17. Tudi dr. Šime Ivanjko v Komentarju zakona o menici (str. 71) navaja, da je podpis avalista navaden podpis, ker ga je mogoče obravnavati le z vidika vsebine menice in na podlagi razlage zakona. V konkretni zadevi je bilo ugotovljeno, da je podpis avalista toženčev podpis (čemur revizija ne ugovarja).

Op. št. (3): Če k predlogu za izvršbo na podlagi verodostojne listine upnik le-te ni priložil, to ne predstavlja bistvene kršitve, ki bi obremenjevala pravdni postopek, ki je tekkel po ugovoru zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine (sodba VS RS II Ips 57/2004).

Op. št. (4): Primerjaj odločitve VS RS II 96/2014 in 190/2007.

Datum zadnje spremembe: 04.08.2016